

Bigas Luna, el cinema i la força incontrolable de la terra

Els Texas acullen un homenatge al director de 'Jamón, jamón'

Crònica

TONI VALL
BARCELONA

Bigas Luna estimava la terra. Li agradava agafar-la i ensumar-la mentre ensenyava el seu estimat hort de la Riera de Gaià. Aquesta passió tel·lúrica relluïa al seu cinema. Què és *Jamón, jamón* sinó una pel·lícula sobre la terra dels Monegres? ¿I *La teta i la lluna* sinó una mirada a la força orgànica de la tradició? Betty Bigas, filla del cineasta, coneix molt bé el fèrtil terreny que poblava la imaginació del seu pare. Per això fa cosa de tres anys va organitzar un cicle de films al cinema Roxy de San Francisco, com a homenatge i també per donar a conèixer millor els mons de Bigas a l'espai americà, on malgrat haver rodat *Renacer* (1981) la seva obra no és tan popular com estaria bé que ho fos. Durant el cicle, la Betty va conèixer Santiago Fouz, profund coneixedor de l'obra del cineasta, i plegats han volgut exportar l'homenatge pel món.

Després de San Francisco ha viatjat a Newcastle, ara a Barcelona i després arribarà a Los Angeles. Els cinemes Texas –a la sala Bigas Luna, esclar– acullen des d'ahir fins demà la projecció de *Jamón, jamón* (1992), *Huevos de oro* (1993) i *La teta i la lluna* (1994), que conformen la seva famosa *Trilogia ibèrica*, i també una versió restaurada de *Bilbao* (1978). Tots els films, presentats per especialistes en l'obra del director català, que va morir prematurament l'abril del 2013, mentre preparava la versió cinematogràfica de *Mecanoscrit del segon origen*.

El doctor Santiago Fouz, de la Universitat de Durham, expert en el cinema de Bigas Luna, i les filles del cineasta, ahir als Texas. C. CALDERER

“El meu pare posseïa una gran intuïció que tant li permetia descobrir joves talents per a la interpretació com avançar-se a temes i enfocaments per a les seves pel·lícules”, explica la Betty. Es refereix, quedà clar, al proverbial ull clínic del seu pare, que va llançar les carreres de Penélope Cruz, Javier Bardem i Jordi Mollà (a *Jamón, jamón*), va treure tot el suc de Leonor Watling (*Son de mar*) i va convertir Verónica Echegui per sempre en la Juani. I, en segon terme, val la pena recalcar el tractament que, per exemple, va fer a *Huevos de oro* de la bombolla immobiliària a la costa, que anys després esclataria amb tanta violència.

Per a Santiago Fouz, si algun tret identifica el cinema de Bigas és el joc entre el passat i el present, la persistència en el nostre imaginari

de símbols vinculats amb la nacionalitat i les tradicions, i sobretot amb els sentiments: “El que mengem, el que sentim, l'atracció física i la sexualitat”. I recorda una anècdota il·lustrativa que al director li encantava explicar. Quan va presentar *Jamón, jamón* a Venècia un crític li va dir que la pel·lícula es podia menjar. La millor floreta que podien tirar-li.

Acompanyant la Betty, que va fer els pòsters i els títols de crèdit d'alguns dels films de Bigas, ahir al cinema Texas hi havia les seves germanes Maria i Anna, que van treballar de càmeres del càsting de *Yo soy la Juani*. Per al director, la família era fonamental, tenia a veure amb la terra, amb les hortalisses, amb els sentits, amb la vida eterna, que tantes vegades va voler capturar amb l'objectiu de la seva càmera. —